

Universiteit
Leiden
The Netherlands

De beperkingen van een journalist

Mollet, I.

Citation

Mollet, I. (1993). De beperkingen van een journalist. *Bestuurskundige Berichten*, 8(4), 6-7. Retrieved from <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3233709>

Version: Publisher's Version

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3233709>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

De beperkingen van een journalist

Journalisten schijnen mensen te zijn en kijken dus zoals iedereen met een gekleurde bril naar de werkelijkheid. Feiten, gezien door een waarnemer, staan voortdurend bloot aan de druk van denkbeelden over die feiten, aan de druk van ideologie. Daarom moet men rekening houden met meerdere waarheden. De gedrukte tekst is niet heilig omdat hij nu eenmaal gedrukt is. De journalist draagt de verantwoordelijkheid naar de lezer toe met zijn tekst zo zorgvuldig mogelijk de werkelijkheid te beschrijven, ook omdat velen zijn „waarheid” onder ogen krijgen. Bovendien zal de lezer zich enige mate van scepticisme moeten aanmeten.

Ilse Mollet

Ethiek

De media worden gekenmerkt door beroepsethische aspecten, juist door de rol die ze spelen in de maatschappij. Taken van de journalist liggen in de sfeer van informatieverstrekking en in het bijdragen van de meningsvorming. De media kenmerken zich in de huidige tijd door verzelfstandiging, professionalisering, instabiliteit in de standpuntbepaling en een veelzijdig kritische instelling. Journalistiek is het voortdurend selecterend, keurend, afwegend, kortom beslissend bezig zijn. Beroepsethiek is de ernst van zijn functie en taken zien, zich bewust zijn

van de verantwoordelijkheid die men draagt, met de bereidheid om verantwoording af te leggen over die verantwoordelijkheid.

Waarom is ethiek in de media geboden? Volgens Diemer door:

- 1 de factor van de feitelijke onmisbaarheid die tal van media zich hebben verworven ten opzichte van de informatieverstrekking en opinievorming, en de afhankelijkheid van de ontvanger van die informatie;
- 2 de verzelfstandiging, waardoor de media, ook wat betreft formulering en naleving van gedragsregels, geheel op eigen benen is komen te staan;
- 3 de omstandigheid dat de media een machtsfactor zijn geworden in de samenleving die moeilijk te controleren, hetgeen alleen aanvaardbaar is tegenover een ethische beroepsuitoefening;
- 4 de werking van de taakvervulling door de media;
- 5 bij erkenning en nakoming van een redelijke mate van vakethiek, zal de sfeer van vrijheid zoveel mogelijk ongerept blijven, omdat ook zo de overheid weerhouden wordt van het aanscherpen van rechtsbepalingen;

6 het menselijke element: in de media worden mensen geïnformeerd door mensen veelal over mensen.

Deze factoren maken het wenselijk dat journalisten ethisch gedrag vertonen. Er bestaan echter geen formele gedragscodes voor journalisten. Een stap in de goede richting is echter het in 1960 door de georganiseerde journalistiek in het leven geroepen college ter beoordeling van journalistieke gedragingen, de Raad voor de Journalistiek. De Raad is een belangrijke instelling, ook omdat zij naar aanleiding van binnengekomen klachten tot uitspraken kan komen die als richtlijnen kunnen gelden voor een verantwoorde beoefening van de journalistiek.

Vrijheid

Artikel zeven van de Grondwet zegt: Niemand heeft voorafgaand verlof nodig, om door de drukpers gedachten of gevoelens te openbaren, behoudens ieders verantwoordelijkheid voor de wet. In Nederland kent men dus geen preventieve censuur. Het standpunt is: alles mag, behalve datgene wat uitdrukkelijk bij de wet strafbaar is gesteld.

Maar geen enkele vrijheid kan onbeperkt zijn dus ook persvrijheid niet. De journalist is aan enkele informele beperkingen onderhevig, namelijk:

- het marktmechanisme (ruimte voor een artikel afhankelijk van oplagecijfers);
- zelfcensuur (bv. plaatsbaarheid van een artikel);
- afhankelijkheid van een beperkt aantal internationale persbureaus voor de berichtgeving omtrent het buitenland;
- de journalist is geketend aan de koorden van zijn maatschappelijke omgeving.

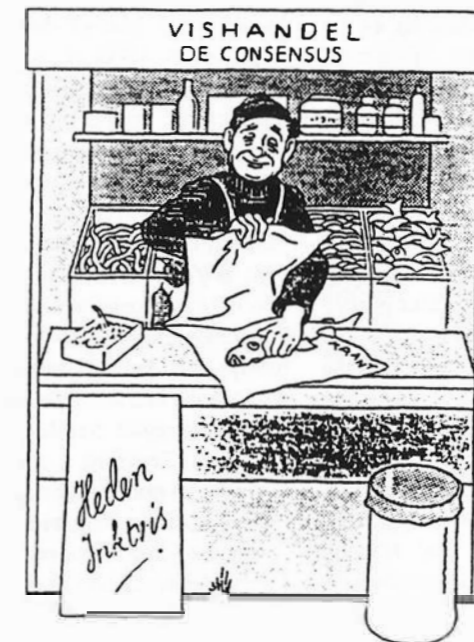
Een journalist is dus niet alleen gebonden aan de wet en bepaalde gedragsregels, zijn beroepsethiek. Hij wordt ook beperkt in zijn journalistieke vrijheid door andere factoren.

Ook de redacteurs van Bestuurskundige Berichten zijn aan sommige van deze beperkingen onderhevig. Wij zijn aan de wet gebonden, proberen ons op een verantwoorde wijze te ge-

dragen, doen aan zelfcensuur, kijken door onze eigen bril en schrijven onze eigen waarheden. Dus lees onze artikelen als een echte scepticus. Δ

Gebruikte literatuur:

Dr. E. Diemer, *Een verder reikende verantwoordelijkheid*, afscheidrede 1981.
P. Heil, *Werkwijzer voor journalistiek denken en doen*, 1980.
H.J. Evers, *Journalistiek en ethiek*, 1987.
D. Elliot, *Responsible journalism*, 1986.

Keuzevakperikelen

Avontuurlijk ingesteld als wij zijn, wilden wij voor onze keuzevakken nu eens niet eenvoudig de Leidse Keuzevakken-gids uitpluizen, maar afreizen naar Rotterdam om daar bij Bedrijfskunde keuzevakken te gaan volgen: hadden we het maar nooit gedaan!

Reinier van der Monde en Arno van de Weerd

In het DII wordt de bestuurskunde-student geacht veertien studiepunten aan keuzevakkenruimte op te vullen: daarbij moet voor minimaal vijf studiepunten een keuze gemaakt worden uit de lijst met de gebonden keuzevakken (bestuurskundig-georiënteerde vakken, vanuit de vakgroep gegeven) en is de student verder vrij zelf de resterende studiepuntenruimte op te vullen. Dit opvullen blijkt in de praktijk niet altijd eenvoudig.

Niet zelden volgen studenten nog even snel één-studiepunt-vakjes om hun saldo aan te vullen.

Stoute schoenen

Als je geen idee hebt van wat er allemaal te volgen valt aan keuzevakken dan kun je de door de universiteit uitgegeven Keuzevakken-gids raadplegen: hierin staan alle in Leiden gegeven keuzevakken vermeld met een korte beschrijving ervan, het aantal studiepunten, de faculteit en vakgroep die het vak geeft, enzovoort. Als je echter, net als wij, niet zo geïnteresseerd bent in vakken als *Evolutionis-*

me, Archeologische stratigrafie van Palestina e.o. of Ongevocaliseerd Klassiek Hebreeuws, dan kom je met deze gids niet veel verder. Dus besloten wij de stoute schoenen aan te trekken en in Rotterdam eens te kijken wat daar allemaal voor interessants te volgen is. Hadden wij maar onze gewone schoenen aangehouden...

Studiegids

Helaas bleek Rotterdam niet zo'n handige gids met alle Rotterdamse keuzevakken te hebben: elke faculteit staat in Rotterdam op zichzelf en bepaalt dus ook zelf of er, en zo ja wat